

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

_____. _____. 20__ № _____

На № _____ від _____. _____. 20__

**Голові Одеської обласної
державної адміністрації**

Сергію ГРИНЕВЕЦЬКОМУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та відповідно до статті 22 Основного Закону України не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

З метою реалізації зазначених вище норм законодавства України здійснено моніторинг забезпечення прав дітей в умовах реформування системи інституційного догляду. Зокрема, здійснено безвиїзну перевірку 38 будинків дитини із 24 областей України та м. Києва. Перевірка була здійснена шляхом направлення запитів до зазначених закладів з метою отримання інформації щодо влаштування, строків і підстав перебування дітей у будинках дитини протягом 2018–2020 років.

Моніторинг засвідчив, що ситуація щодо ефективності реалізації Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р, на сьогодні не має суттєвих позитивних результатів.

Варто зазначити, що передусім ця Стратегія покликана змінити чинну систему інституційного догляду та виховання дітей, а саме популяризацію важливості виховання та розвитку дитини, ролі територіальної громади у забезпеченні найкращих інтересів дитини, неприпустимості розлучення дитини з батьками через особливості її розвитку, запобігання негативних наслідкам інституційного догляду та виховання дитини і суспільства в цілому.

Так, на другому етапі реалізації цієї реформи (2019–2024 роки) передбачалося припинення з 2020 року практики влаштування дітей віком до трьох років до закладів інституційного догляду та виховання дітей, а також зменшення кількості дітей, які виховуються в закладах інституційного догляду та виховання дітей шляхом влаштування їх до сімейних форм виховання.

Утім, за три останні роки кількість дітей у закладах майже не змінилась. Якщо на початок реалізації Стратегії (2017 рік) у 38 будинках дитини перебувало 2 691 дитина, то на початок 2021 року виховується 2 375 дітей.

Зокрема, аналіз кількісних показників щодо влаштування в Одеській області дітей до будинків дитини протягом 2018–2020 років виявив збільшення кількості дітей:

- на 13% у Комунальному некомерційному підприємстві «Міський спеціалізований будинок дитини №1» Одеської міської ради (далі – Одеський будинок дитини №1) (з 84 дітей станом на 01.01.2018 до 95 дітей станом на 01.05.2021);

- на 44% у Комунальному некомерційному підприємстві «Ізмаїльський спеціалізований будинок дитини» Одеської обласної ради (далі – Ізмаїльський будинок дитини) (з 88 дітей станом на 01.01.2018 до 127 дітей станом на 01.05.2021).

Окрім того, в Одеському будинку дитини № 1 56% від загальної кількості дітей мають статус дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, в Ізмаїльському будинку дитини такий відсоток складає 41.

Разом з тим, відповідно до Типового положення про будинок дитини, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.05.1998 № 123, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9 червня 1998 р. за № 372/2812, у будинку дитини загального типу можуть перебувати діти, які залишились без піклування батьків, віком від народження до трьох років, у спеціалізованому будинку дитини - віком від народження до чотирьох років.

Водночас станом на 01.05.2021 в Одеському будинку дитини №1 перебувало 8 дітей віком від 5 до 10 років та 3 дитини старше 10 років. У той час, в Ізмаїльському будинку дитини дітей віком від 5 до 10 років було 5.

Таким чином, діти у вказаних будинках дитини перебувають понад встановлений законодавством термін, що не відповідає їхнім інтересам і потребам.

Звертаю Вашу увагу, що згідно із статтею 6 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» за умови втрати дитиною батьківського піклування відповідний орган опіки та піклування вживає вичерпних заходів щодо влаштування дитини в сім'ї громадян України – на усиновлення, під опіку або піклування, у прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу.

На підставі викладеного та з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина та недопущення їх у подальшому, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

п р о ш у:

1. Розглянути подання та негайно вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, шляхом:

- аналізу причин тривалого перебування дітей у будинках дитини з метою недопущення порушення їхніх прав та інтересів, збільшення кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у закладах та причин зменшення темпів усиновлення дітей;

- вжиття заходів щодо створення послуг сім'ям з дітьми з метою мінімізації ризиків потрапляння сімей в складні життєві обставини;

- сприяння у забезпеченні соціального супроводу сімей, діти яких влаштовані до будинків дитини, з метою подальшого повернення дітей в біологічні родини;

- вжиття заходів щодо популяризації сімейних форм виховання дітей, які залишились без батьківського піклування, та дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

- вжиття заходів щодо активізації впровадження послуги раннього втручання з метою недопущення безпідставного влаштування дітей у будинки дитини;

- забезпечення своєчасного виконання регіонального Плану заходів щодо реалізації Стратегії.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк мене повідомити.

3. Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Уповноважений

Людмила ДЕНІСОВА